Metin Türleri

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Olay anlatan türler: Masal** (tekerlemeyle başlar, olağanüstü olaylar, belirsiz yer-zaman), **hikâye** (gerçeğe yakın, kısa; olay, kişiler, yer, zaman unsurları), **roman** (uzun, çok sayıda olay ve kişi), **destan** (milletin ortak belleği, olağanüstü kahramanlar, göç ve savaş gibi toplumsal olaylar; anonim).
- **Anı:** Yazarın yaşadığı ya da tanık olduğu gerçek olayları, üzerinden zaman geçtikten sonra anlatmasıdır; birinci kişi ağzından yazılır.
- **Tiyatro:** Sahnede oynanmak üzere yazılır; olaylar kişilerin konuşmalarıyla (diyalog) ilerler. Küçük bölümlerine sahne denir.
- **Düşünce yazıları: Deneme** – yazar, kişisel görüşlerini kanıtlama amacı gütmeden kendi kendine konuşur gibi anlatır. **Sohbet (söyleşi)** – okurla karşılıklı konuşur gibi, samimi bir dille yazılır. **Fıkra** – hem kısa, güldürücü halk anlatısının hem de gazetelerde güncel konularda yazılan kısa köşe yazısının adıdır.
- **Mektup:** Bir kişiye ya da kuruma yazılır; yer-tarih, hitap, asıl bölüm, saygı sözü ve imza bölümleri vardır. **Haber metni:** Güncel bir olayı nesnel bir dille, 5N1K sorularına cevap verecek biçimde aktarır.
- **Akrostiş:** Dizelerin ilk harfleri yukarıdan aşağıya okunduğunda bir sözcük oluşturan şiirdir.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Metin türlerini özellikleriyle eşleştiriniz.
1. masal 2. tiyatro 3. mektup 4. anı
a) Sahnede oynanmak üzere yazılır.
b) Yazarın yaşadığı gerçek olayları anlatır.
c) Tekerlemeyle başlar, olağanüstü olaylar içerir.
d) Bir kişiye hitap edilerek yazılır; imza bölümü vardır.

2 Boşluğu doldurunuz.
Hikâyenin dört temel unsuru olay, ... , ... ve ..... dır.

3 Aşağıdakilerden hangisi bir **masalın** başlangıcı olabilir?
A) Dün sabah kasabamızda yeni bir kütüphane açıldı.
B) Sevgili dostum, mektubunu aldığımda çok sevindim.
C) Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, yedi dağın ardında bir padişah yaşarmış.
D) Çocukluğumun geçtiği o eski evi hiç unutmadım.

4 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

( ) Destanlar genellikle anonimdir.
( ) Roman, hikâyeye göre daha kısa bir türdür.
( ) Haber metinlerinde nesnel bir dil kullanılır.
( ) Anı türünde yazar kendi yaşadıklarını anlatır.

5 Bir haber metninde aşağıdaki soruların hangisinin cevabının bulunması **gerekmez**?

A) Olay nerede gerçekleşmiştir?
B) Olay ne zaman olmuştur?
C) Olaya kimler katılmıştır?
D) Yazar bu olay hakkında ne hissetmiştir?

6 Aşağıdaki akrostiş şiirde dizelerin ilk harfleriyle hangi sözcük oluşturulmuştur?

Kapağını açınca bir dünya başlar,
İçinde bin bir renkli masal saklar,
Tek tek çevirdikçe sayfaları,
Aklımda yeni kapılar aralanır,
Paylaştıkça çoğalır her satırı.

7 Aşağıdakilerden hangisi **mektubun** bölümlerinden biri değildir?

A) Perde B) Hitap C) Tarih D) İmza

8 Boşlukları doldurunuz.

"Fıkra" sözcüğü iki farklı metin türünün adıdır: Birincisi kısa, nükteli ve güldürücü ..... ; ikincisi gazetelerde güncel konularda yazılan kısa ..... yazısıdır.

9 Aşağıdakilerden hangisi **destanın** özelliklerinden biri değildir?

A) Olağanüstü kahramanlara yer verir.
B) Sahnede oynanmak üzere yazılır.
C) Göç, savaş gibi toplumsal olayları anlatır.
D) Bir milletin ortak belleğinin ürünüdür.

10 "Yıllar önce, ilkokula başladığım ilk gün annemin elini hiç bırakmak istemediğimi dün gibi hatırlıyorum. Öğretmenim yanıma gelip saçlarımı okşamış, beni sınıfa götürmüştü."

Bu parça hangi metin türüne aittir? Bir ipucu yazınız.

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Özellikleri verilen metin türlerini yazınız.
a) Okurla karşılıklı konuşuyormuş gibi, samimi bir dille yazılır.
b) Yazar, kişisel düşüncelerini kanıtlama amacı gütmeden kendi kendine konuşur gibi anlatır.
c) Olağanüstü kahramanlarla bir milletin kahramanlıklarını anlatan uzun anlatıdır.

12 "AYŞE — (Pencereden dışarı bakarak) Yağmur hâlâ dinmedi.
MEHMET — (Elindeki şemsiyeyi göstererek) Merak etme, ben hazırlıklıyım."
Bu parça hangi metin türüne aittir?
A) Hikâye B) Anı C) Deneme D) Tiyatro

13 Aşağıdakilerden hangisi **romanı** hikâyeden ayıran bir özelliktir?
A) Daha uzun olması, çok sayıda olay ve kişiye yer vermesi
B) Olay, kişi, yer ve zaman unsurlarının bulunması
C) Düzyazı biçiminde yazılması
D) Bir olayı anlatması

14 "Adamın biri pazarda karpuzcuya sormuş: 'Bu karpuz kırmızı çıkar mı?' Karpuzcu gülerek cevap vermiş: 'Kardeşim, ben karpuzun içini görebilseydim burada karpuz değil, gözlük satardım!'"
Bu parça hangi metin türüne örnektir?
A) Masal B) Fıkra (güldürücü halk anlatısı) C) Deneme D) Haber metni

15 "Kış tatilinin ilk sabahı Emre ile kız kardeşi Elif, köydeki dedelerinin evinde uyandı. Pencereden baktıklarında bütün bahçenin karla kaplandığını gördüler. Hemen giyinip dışarı koştular ve kocaman bir kardan adam yaptılar."
Bu parçadaki hikâye unsurlarını yazınız.

16 "İnsan bazen en çok kendi sessizliğinde dinlenir. Kalabalıkların ortasında yalnız, yalnızlığında ise kalabalık olabiliriz. Belki de mutluluk, bu iki hâl arasında bir denge kurabilmektir."
Bu parça hangi metin türüne aittir?
A) Destan B) Tiyatro C) Deneme D) Mektup

17 Aşağıdakilerden hangisi **anı** türünü hikâyeden ayıran özelliktir?

A) Olay, kişi, yer ve zaman unsurlarının bulunması
B) Düzyazı biçiminde yazılması
C) Bir olay çevresinde gelişmesi
D) Yazarın gerçekten yaşadığı olayları anlatması

18 "Kasabamızdaki Atatürk Ortaokulunda dün sabah saat 10.00'da bir deprem tatbikatı yapıldı. Tatbikata 420 öğrenci ve 35 öğretmen katıldı. Zil çaldıktan sonra öğrenciler üç dakika içinde okul bahçesindeki toplanma alanına ulaştı."
Bu haber metninden hareketle aşağıdaki soruları cevaplayınız.
a) Ne olmuştur? b) Nerede? c) Ne zaman? d) Kimler katılmıştır?

19 "... Bunun üzerine çoban, sihirli kavalını çalmış. Kavalın sesini duyan dağlar yerinden oynamış, önlerine altın bir yol açılmış ..."
Bu parçanın bir **masaldan** alındığını gösteren en belirgin özellik aşağıdakilerden hangisidir?

A) Olağanüstü olaylara yer verilmesi
B) Bir kişinin adının verilmemesi
C) Geçmiş zamanda anlatılması
D) Bir müzik aletinden söz edilmesi

20 Aşağıdakilerden hangisi **sohbet (söyleşi)** türünün özelliklerinden biri değildir?

A) Okurla konuşuyormuş gibi yazılması
B) Bilimsel verilerle bir düşünceyi kanıtlamaya çalışması
C) Samimi, günlük konuşma diline yakın bir dil kullanılması
D) Konuların derinlemesine incelenmemesi

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 "Kitap okumayı hep bir yolculuğa benzetmişimdir. Bir kitabı elime aldığımda sanki bavulumu hazırlıyorum. Belki de bu yüzden kitapçılar bana hep birer istasyon gibi görünür. Kim bilir, sizin de sizi bekleyen bir istasyonunuz vardır."
Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi **söylenemez**?

A) Yazar kişisel duygu ve düşüncelerini anlatmıştır.
B) Benzetmelerden yararlanılmıştır.
C) Yazar düşüncesini bilimsel verilerle kanıtlamaya çalışmıştır.
D) Samimi bir dil kullanılmıştır.

22 "Obalar kıtlıkla sarsıldığında genç bey, yüz atlıyla birlikte günbatısına doğru yola çıkmış. Yol boyunca dokuz dağ aşmış, dokuz ırmak geçmişler. Önlerine çıkan dev ejderhayı tek okla yere sermiş, halkını yeşil ovalara ulaştırmış. O günden sonra bu yurt, onun adıyla anılmış."
Bu parça en çok hangi türün özelliklerini taşımaktadır?

A) Destan B) Anı C) Haber metni D) Deneme

23 **1. Metin:** "Bir varmış bir yokmuş, uzak diyarların birinde konuşan bir tilki yaşarmış."
2. Metin: "Belediye, şehir merkezindeki parkta dün başlayan yenileme çalışmalarının iki ay süreceğini açıkladı."
Bu metinlerle ilgili aşağıdakilerden hangisi **doğrudur**?

A) İki metin de gerçek olayları anlatmaktadır.
B) 1. metinde yer-zaman belirsiz, 2. metinde bellidir.
C) 1. metin haber metni, 2. metin masaldır.
D) İki metinde de olağanüstü ögeler vardır.

24 Aşağıdakilerden hangisi bir **haber metninde** yer almaya uygun değildir?

A) Kitap fuarı, cumartesi günü kültür merkezinde açıldı.
B) Fuara ilk gün yaklaşık üç bin kişi katıldı.
C) Fuar, önümüzdeki pazar gününe kadar açık kalacak.
D) Bence bu fuar, şehrimizin gördüğü en muhteşem etkinlikti.

25 Okulunuzda yapılan bir etkinlik (spor turnuvası, kermes, bilim şenliği vb.) hakkında 3-4 cümlelik bir **haber metni** yazınız. Metninize bir başlık koyunuz.

26 Aşağıdaki özelliklerden **kaç tanesi** masal türüne aittir?

- Tekerlemeyle başlar.
- Olağanüstü olaylara ve varlıklara yer verilir.
- Yer ve zaman belirsizdir.
- Sahnede oynanmak için yazılır.
- Yazarın gerçekten yaşadığı olayları anlatır.
- Genellikle iyiler ödüllendirilir.

A) 2 B) 3 C) 4 D) 5

27 "Sevgili Deniz,
Geçen hafta gönderdiğin kartpostal elime ulaştı. Denizin kıyısındaki o küçük kasabayı öyle güzel anlatmışsın ki ben de oradaymış gibi oldum. Yazın mutlaka seni ziyarete geleceğim.
Sevgiyle, Selin"
Bu mektupta aşağıdaki bölümlerden hangisi **eksiktir**?

A) Yer ve tarih B) Hitap C) Asıl bölüm D) İmza

28 Aşağıdaki parçalardan hangisi **sohbet** türüne aittir?

A) Sabah kahvaltısı, günün en önemli öğünü olarak kabul edilir.
B) Siz de benim gibi sabah kahvaltısını ayakta mı ediyorsunuz? Bakın, size küçük bir sır vereyim: Sofraya on dakika erken oturmak, günü baştan değiştirir.
C) Kahvaltı sofrasında annem, babam ve ben sessizce oturuyorduk.
D) Masanın üstünde bal, peynir ve zeytin tabakları dizilmişti; çayın buğusu yükseliyordu.

29 "Ahmet, kaybolan kedisini bulmak için mahallenin kenarındaki küçük parka koştu. Arkadaşı Elif de ona yardım etmek için yanına geldi. Birlikte bütün ağaçların altına, bankların arkasına baktılar."
Bu parçada hikâye unsurlarından hangisine **yer verilmemiştir**?

A) Olay B) Kişiler C) Yer D) Zaman

30 Okulunuzda yapılan bir deprem tatbikatını önce **haber metni**, sonra **anı** türüne uygun olarak ikişer cümleyle anlatınız.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**